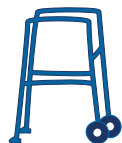

רשות האוכלוסין וההגירה
Population & Immigration Authority
سلطة السكان والهجرة

הקו הטלפוני לעובדים זרים
במסגרת ההסכמים הביטורליים

נ ת ו נ י

2019

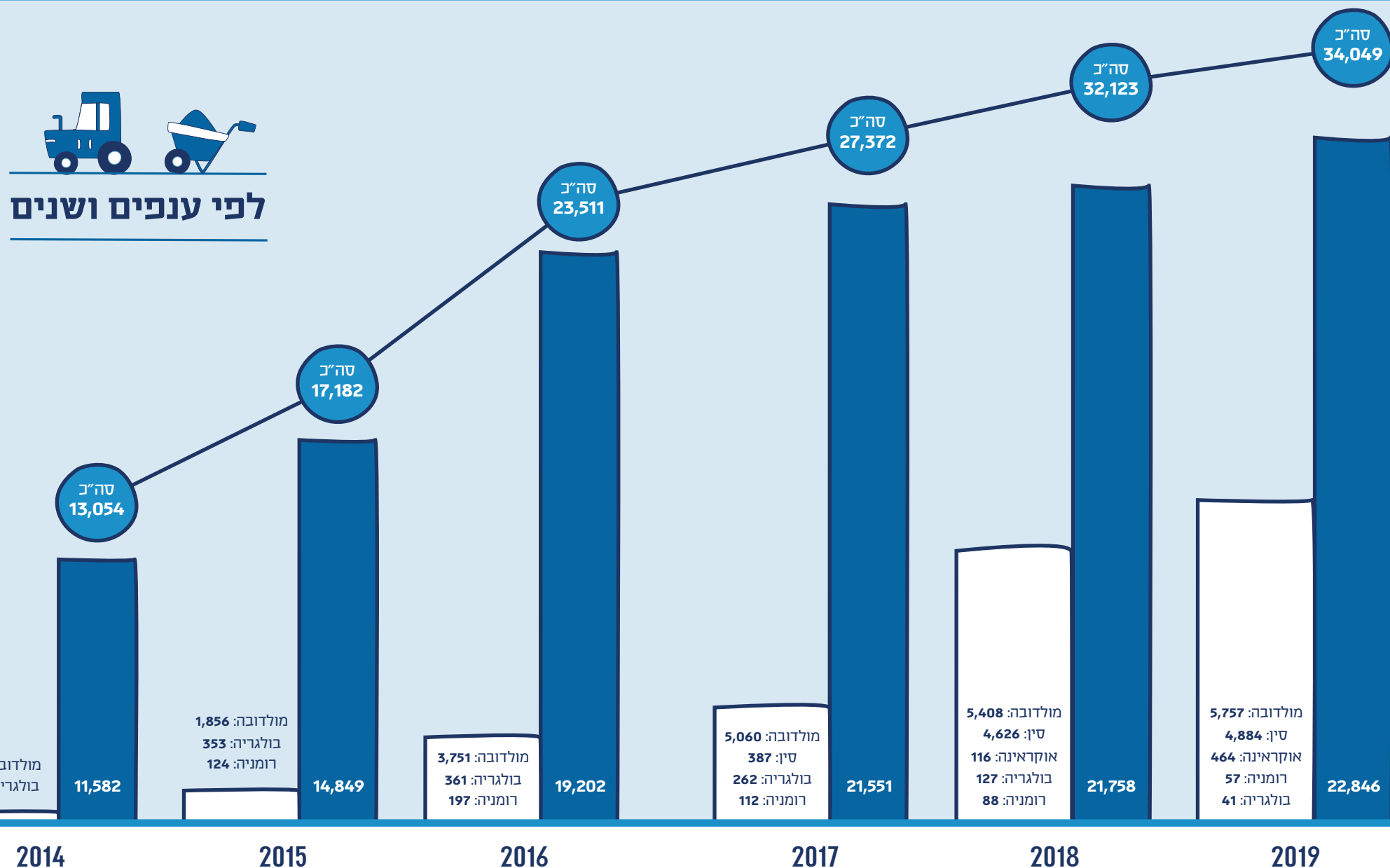
מטרת ההסכמים הבילטרליים להבאת עובדים זרים¹ בענפים שונים היא למגר את תופעת דמי התיווך הבלתי חוקיים, תוך גיוס עובדים איכותיים ומקצועיים המודעים לזכויותיהם וחובותיהם בישראל. ההסכמים הבילטרליים תורמים למניעת פגיעות בעובדים, עבדות מודרנית וסחר בבני אדם. בשנת 2010, חתמה ממשלת ישראל על הסכם בילטרלי (בין-ממשלתי) עם ממשלת תאילנד המופעל במסגרת פרויקט TIC (Thailand-Israel Cooperation), במטרה למנוע גביית דמי תיווך לא-חוקיים מעובדים זרים המגיעים לעבוד בישראל בענף החקלאות.² ההסכם החל להיות מיושם בשנת 2012. בהמשך, נחתמו הסכמים דומים עם ממשלות בולגריה, מולדובה, רומניה, אוקראינה וסין בענף הבנייה. ב-2015 נחתמו הסדרי פילוט עם ממשלות נפאל וסרי לנקה בענף הסיעוד. כמו כן, החל משנת 2010 הגיעו לישראל בהסדר במסגרת הסכמים בילטרליים עובדי חקלאות עונתיים מסרי לנקה.³ בנוסף, בשנת 2018 נחתמו הסכמים בילטרליים בין ישראל לפיליפינים על הגעת עובדים בענפי הסיעוד והמלונאות. יישום ההסכם צפוי להתחיל בשנת 2020. עד עתה נכנסו לישראל כ-56,000 עובדים ועובדות במסגרת כלל ההסכמים הבילטרליים. מתוכם כ-39,000 עובדי חקלאות, כ-17,000 עובדים בענף הבנייה ו-138 עובדים במסגרת פיילוט בענף הסיעוד.⁴ 34,000 עובדים בקירוב שהו בישראל בסוף שנת 2019.

במסגרת ההסכמים הבילטרליים, ביולי 2012 הוקם קו טלפוני לעובדים זרים בישראל, הנותן מענה לעובדים זרים שהגיעו לישראל במסגרת הסכמים אלו בשפתם. בהמשך הוחלט שמרכז הפניות ייתן מענה גם לעובדים זרים המועסקים בישראל בענף הבניין באמצעות חברות ביצוע זרות שהורשו לפעול ולהעסיק עובדים זרים בישראל.⁵ (נכון לסוף שנת 2019, שהו בישראל כ-2,300 עובדים זרים מסין ומטורקיה עליהם חלים נהלי חברות הביצוע הזרות). מרכז פניות זה מופעל על ידי המרכז להגירה בינלאומית ולקליטה (CIMI) עבור רשות האוכלוסין וההגירה. הפניות המגיעות אליו מועברות לרשות האוכלוסין וההגירה, המעבירה אותן לטיפול ביחידות הרלוונטיות במשרדי הממשלה המוסמכים, בהתאם לסוג הפניה או התלונה. נתוני הפניות נקלטים לתוך מערכת ממוחשבת המקבלת ומנתבת את הפניות בין הגורמים, ומאפשרת איסוף שיטתי של הנתונים וניתוחם. עלון זה מציג את הנתונים שנאספו מאז הקמת מרכז הפניות, ובייחוד מאז הקמת המערכת הממוחשבת בשנת 2014.⁶

עמותת CIMI מיסודו של ג'וינט ישראל, עובדת בשיתוף עם רשות האוכלוסין וההגירה הישראלית וארגונים ממשלתיים ולא ממשלתיים בארצות המוצא. במסגרת פעילות זו, העמותה מסייעת בפרסום האפשרות להגיע ולעבוד בישראל תחת ההסכם הבילטרלי, מיון העובדים המתאימים ותאום הליך הגעתם לישראל, ומספקת הדרכה לעובדים ומידע על זכויותיהם.

ההסכמים הבילטרליים צמצמו באופן משמעותי את גביית דמי התיווך הבלתי חוקיים וכתוצאה מכך עלות ההגעה לארץ ירדה מעשרות אלפי דולרים, למאות בודדות של תשלומים מותרים. במסגרת ההסכמים עד היום בשני הענפים שתחת הסכמים בילטרליים (חקלאות ובנייה) ו/או פיילוט של הסכם (סיעוד) נחסכו קרוב ל-\$383,307,400.⁷

מספר העובדים ששהו בישראל במסגרת ההסכמים הבילטרליים*

* לא כולל קבוצות נוספות המקבלות מענה ממרכז הפניות:

עובדי בניין שהגיעו דרך חברות ביצוע זרות ועובדי סיעוד שהגיעו במסגרת.

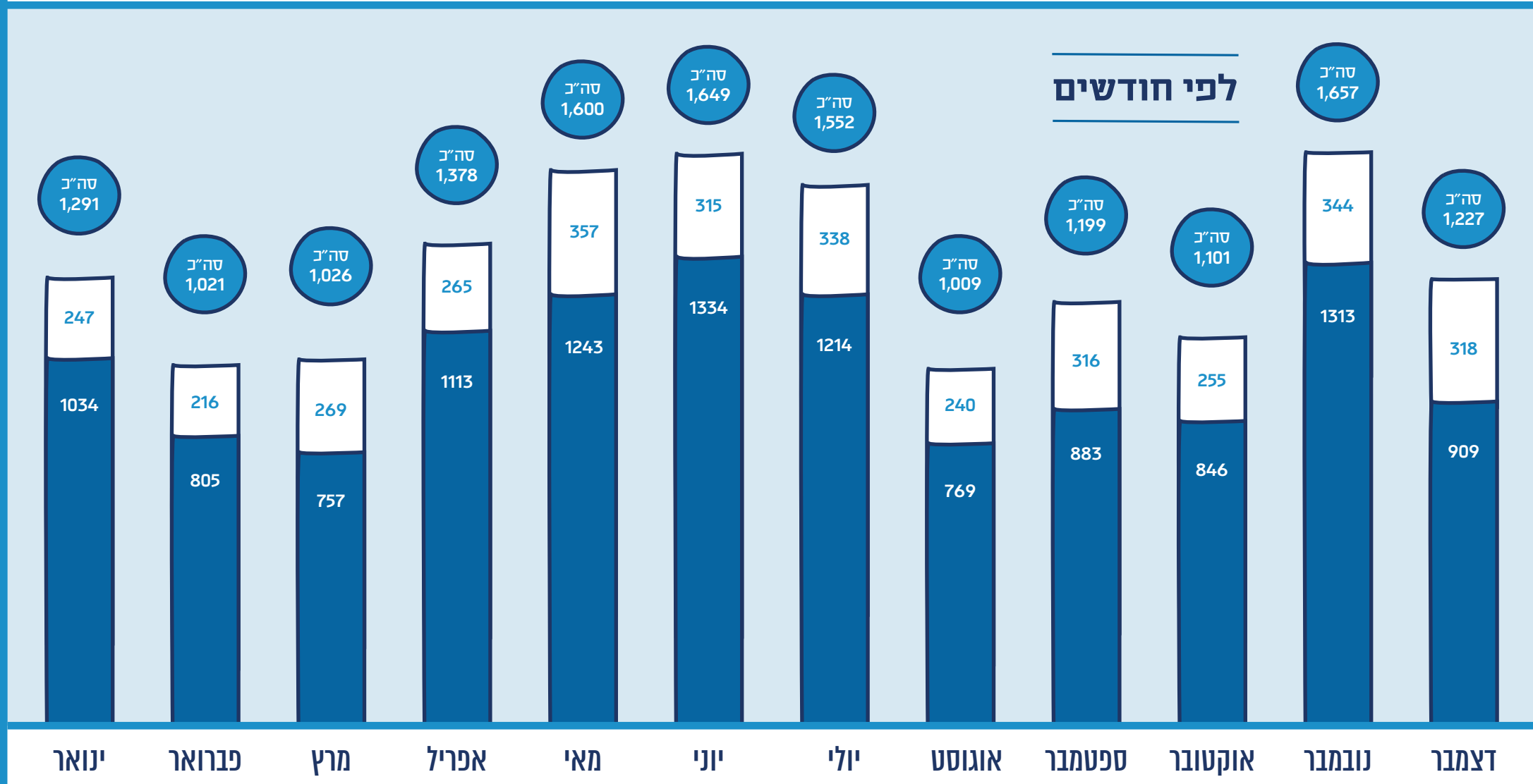
בניין

חקלאות⁸ / ארץ מוצא: תאילנד

שנת 2019: מספר שיחות נכנסות ומתוכן פניות חדשות שהועברו לטיפול*

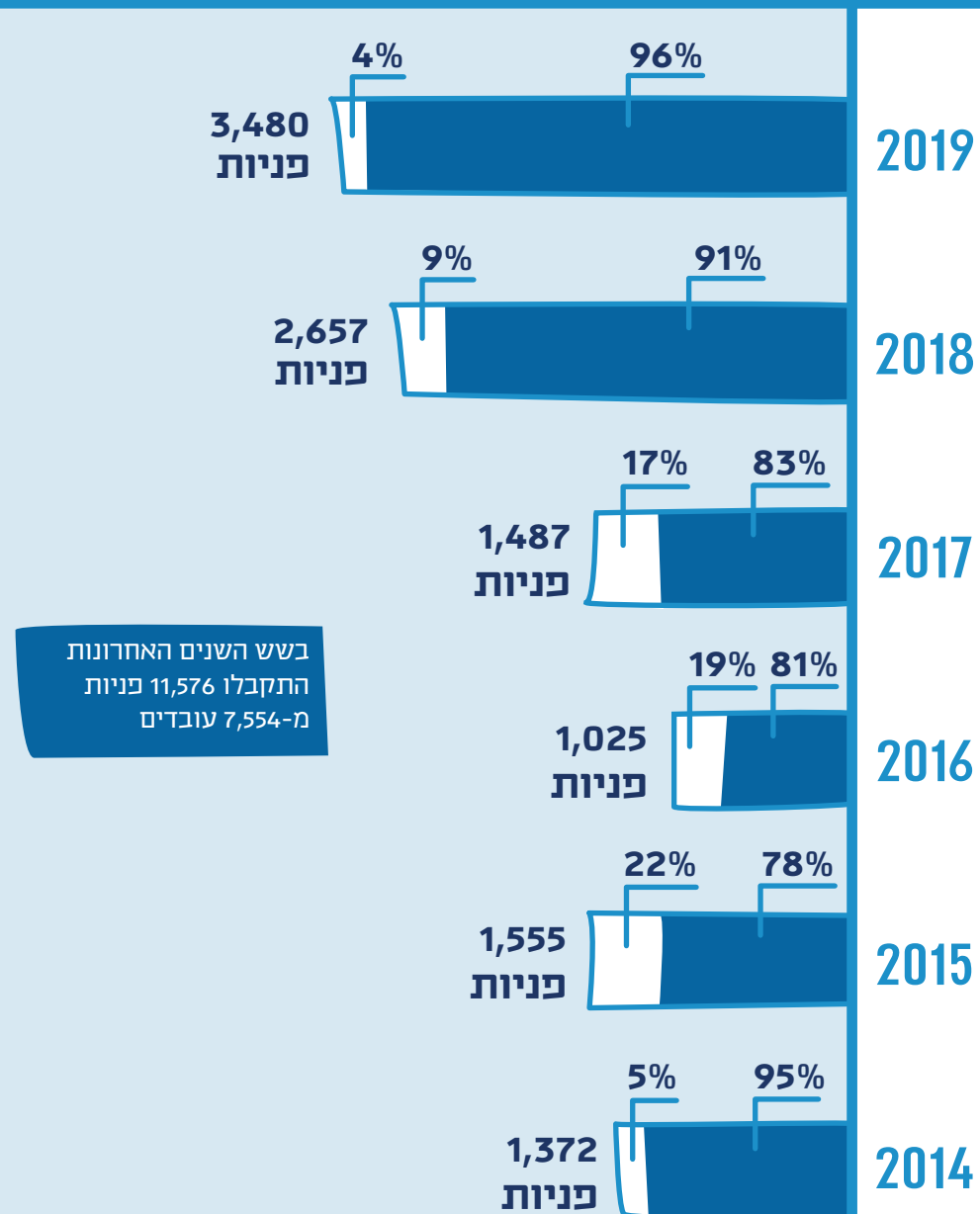
*הנתון משקף את מספר השיחות הטלפוניות הנכנסות למרכז הפניות. שיחה טלפונית נכנסת היא נתון שונה מפנייה שנרשמת ומועברת לטיפול. ייתכנו מספר שיחות נכנסות מאותו עובד סביב פנייה אחת. פעילות מרכז הפניות כוללת גם מספר שיחות יוצאות לצורך המשך טיפול ובירור מול העובד, בממוצע כ-850 שיחות מדי חודש. לכן, המספר הכולל של שיחות טלפוניות שבוצעו סביב פנייה אחת יכול להיות גדול יותר מהמוצג בגרף.

שיחות טלפונית נכנסות פניות חדשות

הליך טיפול בתלונה

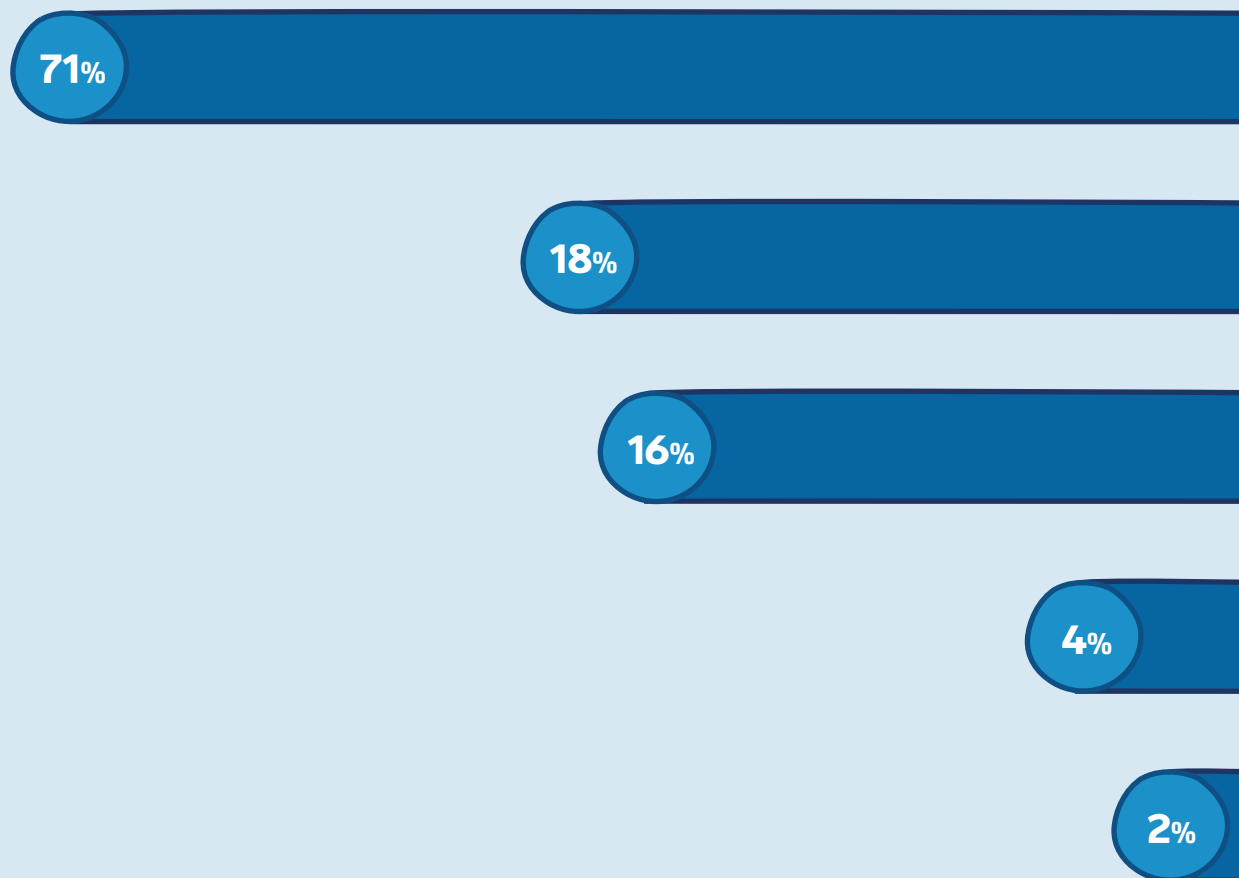

פניות¹⁰ נכנסות למרכז הפניות

נושאים העולים מהפניות¹³ בשנת 2019

נושאי פניות עיקריים (באחוזים*)

בירור מידע

שכר

התנהלות מעסיק

אחר

בטיחות

מבין הפניות בנושא בירור מידע:

74% מהפניות היו בנושא איתור חברת כוח האדם

21% מהפניות היו בנושא ויזה

7% מהפניות היו בנושא זכויות

מבין הפניות בנושא שכר:

54% מהפניות היו לגבי שכר שלא שולם

41% מהפניות היו לגבי שכר שאינו עומד בדרישות החוק

17% מהפניות היו שכר ששולם ללא תלוש משכורת

מבין הפניות בנושא התנהלות מעסיק או לשכה פרטית:

27% מהפניות היו לגבי אי סיוע של הלשכה במעבר מעסיק

26% מהפניות נגעו ליחס המעסיק

14% מהפניות נגעו לאי סיוע של הלשכה בנושאים אחרים

מבין הפניות בנושא אחר:

32% מהפניות היו לגבי מצב רפואי

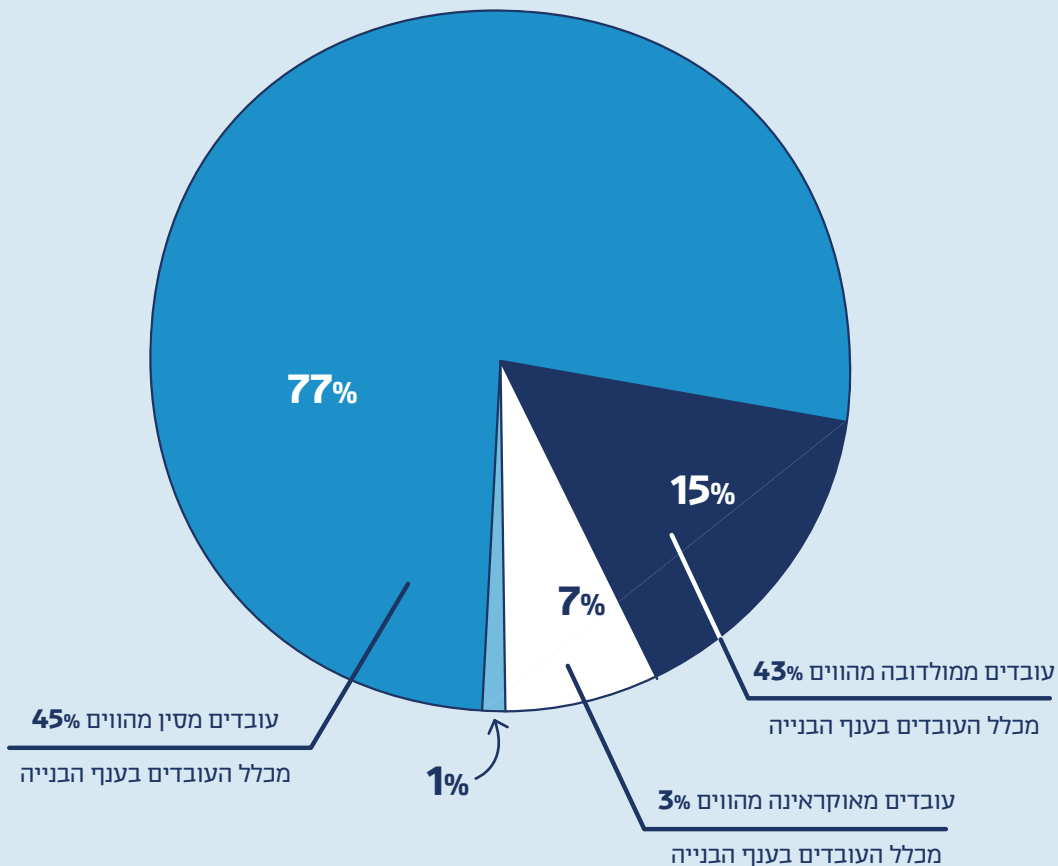
14% אלימות עמיתים לעבודה

6% מהפניות היו לגבי אי משיכת פיקדון

* בגרפים של נושאי פניות, האחוז מייצג את מספר הפעמים שנושא הופיע מסך כל הפניות והתלונות. חשוב לציין שתלונה יכולה להכיל יותר מנושא אחד ולכן האחוזים בתרשים אינם נסכמים ל-100%.

ענף הבנייה

עובדים בענף הבנייה שפנו למרכז הפניות בשנת 2019 (אחוזים) - לפי ארצות מוצא

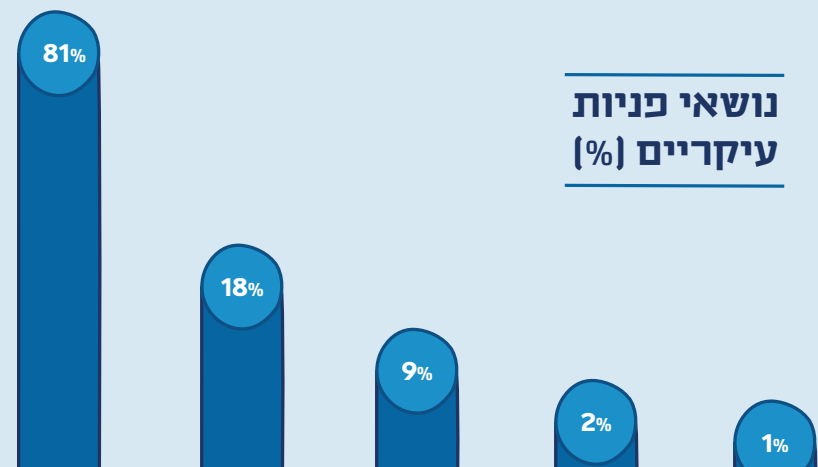

סך הכל פניות למרכז הפניות לפי שנים

	81	151	189	428	1,492	2,490
	75	128	139	354	1,099	1,163
	1,473	2,333	4,267	5,821	10,365	*13,463
%	5%	5%	3%	6%	11%	9%
	2014	2015	2016	2017	2018	2019

* בשנת 2019 נספרו לראשונה עובדי חברות הביצוע, המקבלים גם הם מענה ממרכז הפניות

נושאי פניות עיקריים (%)

* עובדים מארצות המוצא: רומניה, בולגריה, טורקיה.
 ** מספר הפניות של העובדים הסינים בענף הבנייה היווה 61% מסך הפניות של כלל העובדים בכל הענפים.

■ סין** ■ מולדובה
 □ אוקראינה ■ אחר*

בידור מידע
 שכר
 התנהלות מעסיק
 אחר
 בטיחות

% % העובדים שפנה מתוך סך העובדים בישראל באותו ענף

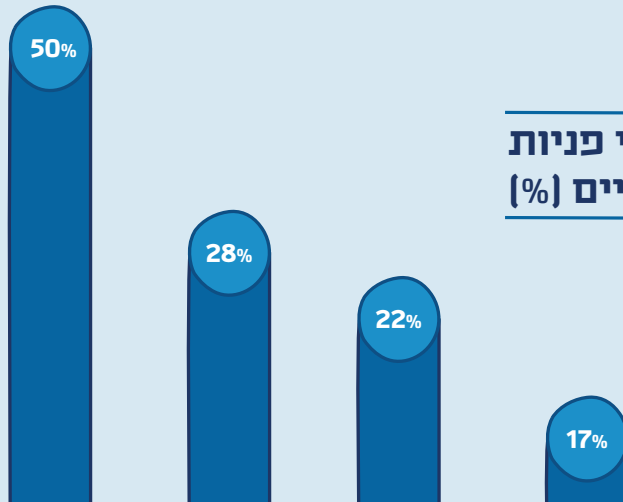
מספר הפניות מס' העובדים שפנו מספר הפניות
 ששהו בישראל בשנה הנבחרת

ענף הסייעוד

סך הכל פניות למרכז הפניות לפי שנים

	18	39	23	23
	17	31	19	20
	127	133	90	59
%	13%	23%	21%	34%
	2016	2017	2018	2019

נושאי פניות עיקריים (%)

מידע בירור

שכר

התנהלות מעסיק

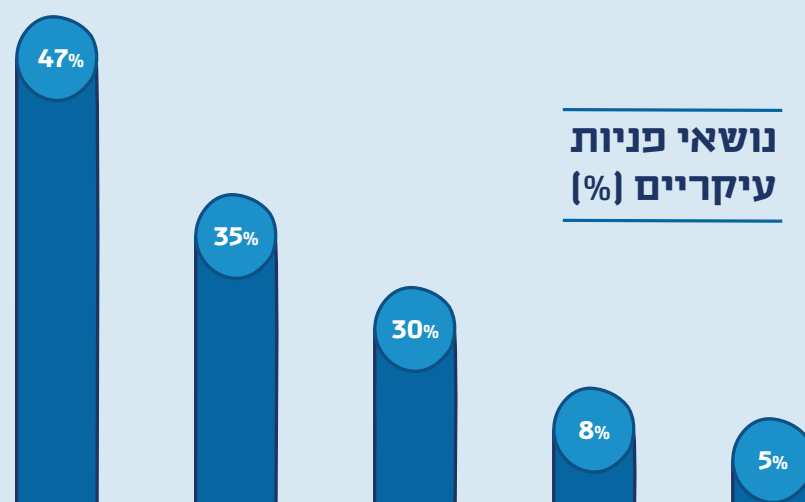
אחר

ענף החקלאות

סך הכל פניות למרכז הפניות לפי שנים

	1,291	1,402	813	1,036	1,261	971
	704	680	434	628	763	663
	11,582	14,849	19,216	21,551	21,948	22,846
%	3%	3%	2%	5%	6%	3%
	2014	2015	2016	2017	2018	2019

נושאי פניות עיקריים (%)

מידע בירור

שכר

התנהלות מעסיק

אחר

בטיחות

מצב הטיפול בפניות ובתלונות בשנת 2019

הפניות והתלונות מנותבות על פי הנושא לגורמים המטפלים. משך הטיפול משתנה בהתאם לנושא ולנסיבות הפנייה. על פי רוב, מרכז הפניות מסייע במתן מידע, רשות האוכלוסין וההגירה מטפלת בנושא התנהלות המעסיק או הלשכה הפרטית ומעבר בין מעסיקים, ומשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים אחראי לטיפול בנושאי שכר¹⁴, ותנאי העסקה נלווים, ולנושאי בטיחות בעבודה.

מתוך 3,480 הפניות והתלונות שהתקבלו במרכז הפניות בשנה האחרונה:

2,452	← מתוכן	2,451
פניות למידע נותבו לטיפול מרכז הפניות ומרכז רשות האוכלוסין וההגירה		טופלו ונסגרו

603	← מתוכן	580
פניות ותלונות הועברו לטיפול רשות האוכלוסין וההגירה		טופלו ונסגרו על ידי רשות האוכלוסין וההגירה

מתוך התלונות שהועברו ליחידת האכיפה נמצאו הפרות ב-4 תלונות, ולא נמצאו הפרות ב-15 תלונות.

425	פניות ותלונות הועברו לטיפול משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.
------------	---

383 שהועברו לטיפול מנהל ההסדרה והאכיפה:

מתוכן, 383 פניות הועברו לטיפול מנהל ההסדרה והאכיפה. 315 תלונות נסגרו מהן ב-74 תלונות הוטלו עיצומים כספיים, ב-33 תלונות הסתיימה החקירה והן לקראת קבלת החלטה, 55 תלונות נסגרו ללא ממצאים. 116 תלונות נסגרו בגלל הליך קיים נגד המעסיק. 37 תלונות נסגרו בשל סיבות אחרות.¹⁵ 68 תלונות נמצאות בבדיקת ובטיפול המינהל

42 תלונות הועברו למינהל הבטיחות

דוגמא לטיפול בתלונה על ידי יחידת האכיפה של רשות האוכלוסין וההגירה.

עובדים שנחתו בישראל הובאו בערב הראשון לאחר הגעתם למגורים שלא עמדו בתנאים שנקבעו בדיון בישראל. תלונות העובדים בצירוף תמונות המגורים שצולמו על ידם הועברה למרכז הפניות.

מרכז הפניות העביר את התלונה לרכזי הפניות ברשות האוכלוסין וההגירה, הרכזים העבירו זאת הלאה לטיפול מיידי של יחידת האכיפה של רשות האוכלוסין וההגירה. במהלך החקירה של יחידת האכיפה עלה כי העובדים הועברו עוד באותו ערב למגורים תקינים זמניים, וכי בהמשך הם יועברו לדירה תקינה קבועה. מתורגמני הקו הטלפוני שוחחו עם העובדים לאחר החקירה והעובדים אכן אישרו כי הם "עברו למקום חדש וכעת מרוצים".

בסיום חקירת יחידת האכיפה, ועל אף שהמחדל תוקן, המעסיק הוזמן לשימוע והתקבלה ההחלטה להטיל עליו סנקציה מנהלית.

דוגמא לטיפול בתלונה על ידי מנהל ההסדרה והאכיפה במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.

עובד פנה למרכז הפניות בטענה כי מעסיקו אינו מעביר את פיקדון הפנסיה כנדרש.

מרכז הפניות העביר את המקרה לרכזי הפניות ברשות האוכלוסין וההגירה. רכזי הפניות העבירו את התלונה לתחום פניות ותלונות במשרד העבודה והרווחה ומשם היא הועברה לטיפול אגף אכיפה מנהלית. אגף אכיפה מנהלית פתח בחקירה במסגרתה עלה כי המעסיק אינו מקיים את צו ההרחבה לפנסיה כנדרש.

בסיום הליך החקירה ניתן למעסיק עיצום כספי. תחום פניות ותלונות במשרד העבודה עדכן את מרכז הפניות. מרכז הפניות יצר קשר עם העובד ועדכן אותו בהתפתחויות. כמו כן נמסר לעובד מידע על האפשרויות להגיש תביעה על הסכומים שהמעסיק חייב לו בבית דין אזרחי.

הערות שוליים

1. המושגים בעלון מתייחסים לאוכלוסיות השונות כפי שנקבעו על ידי חקיקה ישראלית. הם אינם בהכרח משקפים את המושגים בהם CIMI עושה שימוש, ואת האופן בו העמותה רואה את השימוש במושגים.

2. ראה החלטת ממשלה מס' 4024, 31.7.2015: https://www.gov.il/he/departments/policies/2005_des4024

3. עובדים עונתיים מגיעים לתקופה של 4-8 חודשים במטרה לענות על צרכים של עבודה עונתית בגידולים רבים בענף החקלאות. לאחר סיום הגידול העונתי העובד חוזר לארצו (לעומת עובד קבוע שמחוץ לעונת הגידול מעסיקו חייב למצוא עבורו תעסוקה אצל חקלאים אחרים). כמו כן, מעסיק רשאי להזמין בשנה העוקבת את העובדים שכבר הוכשרו אצלו לעבודה בשנה הקודמת.

4. בעלון נתוני 2018 חלה טעות בנתון מספר עובדי החקלאות שנכנסו עד לסוף אותה שנה. המספר הנכון הוא 32,733. בהתאמה, המספר הכולל של העובדים מכל הענפים שנכנסו עד לסוף אותה שנה היה 46,765.

5. ראה החלטת ממשלה מס' 1321, 24.03.2016: https://www.gov.il/he/Departments/policies/2016_des1321

6. הנתונים בחלקי העלון השונים מעודכנים נכון למועד הוצאתם.

7. הערכות החסכון בדמי התיווך בכל אחד מהענפים מבוססות על ממצאי דוח "יעילות ההסכמים הביטחוניים: גיוס, מימוש זכויות, תנאי חיים ותעסוקה של מהגרי עבודה מתאילנד, סין, סרי לנקה ונפאל, ישראל, 2011-2018", רבקה רייכמן ונונה קושנירוביץ, 2018. כמו כן לתקנות בנושא סכומים המותרים בחוק לגבייה מעובדים זרים עבור שירותי לשכה פרטית בחקלאות ובסיעוד ראו אתר לשכת התעסוקה: https://www.nevo.co.il/law_html/law01/500_818.htm

8. נרשמו 1,882 כניסות של עובדי חקלאות עונתיים מסרי לנקה. מכיוון שבחלק מהמקרים עובדים אלה נכנסים יותר מפעם אחת אין דרך לחלץ מנתון זה את מספר העובדים בפועל ולכן הוא לא נכלל בגרף.

9. מרכז הפניות מקבל פניות בנושאים שונים. חלק מהפניות הן תלונות המועברות לטיפול. ראו בעמוד 13.

10. מתוך המקורות האחרים לדוגמא: פרויקט TIC בתאילנד, שגרירות תאילנד בישראל, עמותת "לה סטרדה" (מולדובה), לשכת התעסוקה המולדבית.

11. המשרדים המטפלים: מינהל אכיפה וזרים ברשות האוכלוסין וההגירה, מינהל הסדרה ואכיפה של משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים, מינהל הבטיחות של משרד העבודה, הממונה על זכויות עובדים זרים במשרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים, משרתת ישראל.

12. בשנת 2019 נערכו שינויים קלים בחלוקה הפנימית שכולל כל נושא על כגון שכר ובידור מידע, עשויה להיות לכך השפעה מסוימת על ההתפלגות ביחס לשנים קודמות.

13. בתלונות בנושא שכר, מינהל ההסדרה והאכיפה במשרד העבודה אינו יכול לתת סעד לעובד, אלא רק סנקציה מינהלית או פלילית למעסיק לאחר שסיים לנהל תיק חקירה. לכן בין אם הטיפול מול המעסיק נמשך או הסתיים, כדי לקבל סעד על העובדים לפנות במקביל לבית דין אזרחי.

14. סיבות אחרות הן: עובד שחזר בו מתלונתו, חסרים פרטים בתלונה, חוסר שת"פ מצד הפונה, תלונה שהתקבלה מערוצים נוספים.

המרכז להגירה בינלאומית ולקליטה
www.cimi.org.il

רשות האוכלוסין וההגירה
www.piba.gov.il

